

Каблов А. В.
студент магістратури
«Управління навчальним закладом»
Житомирського державного університету
ім. І. Франка, м. Житомир
(заступник директора з виховної роботи
Будівельного коледжу Житомирського
національного агроекологічного університету)
e-mail: kavzt@ukr.net

**Система виховної роботи зі студентами у Будівельному коледжі
Житомирського національного агроекологічного університету**
*У статті розглянуто сутність поняття «виховання», подаються для
розгляду форми та методи виховної роботи, які застосовуються у
Будівельному коледжі Житомирського національного
агроекологічного університету, виявлено закономірності та принципи
організації виховної роботи у коледжі.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку суспільства виховання має забезпечувати прилучення молоді до світової культури й загальнолюдських цінностей. За формами й методами воно спирається на народні традиції, кращі надбання національної та світової педагогіки. Виховання є суттєвим фактором розвитку та формування особистості. Під цим терміном розуміємо цілеспрямований, спеціально організований процес взаємодії викладача та студентів з метою формування в останніх позитивних властивостей та якостей особистості. Отже, проблема організації виховного процесу у закладі вищої освіти є однією з найактуальніших у педагогічній теорії та практиці й спонукає освітян до пошуку нових шляхів якісного вдосконалення виховання студентської молоді.

Призначенням виховання як соціально-особистісного феномена є забезпечення взаємодії між поколіннями, сприяння становленню індивіда суб'єктом конкретно-історичного процесу, що передбачає безболісне входження та адаптацію підростаючих поколінь до життя в певних соціально-економічних реаліях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему виховної роботи у закладах вищої освіти розглянуто у працях таких науковців як: А. Башта, В. Бехтерєв, Г. Ващенко, Л. Виготський, В. Гнатюк, Т. Захарченко, Л. Зязюн, Т. Коломієць, Я. Корчак, В. Кремень,

А. Макаренко, С. Моторна, І. Піонтківська, Л. Саракун, О. Сидорченко, В. Сухомлинський, В. Тернопільська, К. Ушинський та ін.

Поняття «виховання» вживається у педагогічному значенні – як цілеспрямована виховна діяльність педагогів (кураторів) у закладі вищої освіти з метою вирішення конкретних виховних завдань [1].

Підтримуючи думку М. Фіцули, ми розглядаємо управління процесом виховання як діяльність педагогів, що забезпечує планомірний і цілеспрямований виховний вплив на студентів. Воно передбачає передусім визначення змісту виховної роботи згідно з вимогами суспільства до рівня вихованості студентів [2].

Виступаючи двостороннім процесом (викладач-студент), виховання передбачає зміщення акцентів ініціативи від викладача (куратора) через партнерство до самовиховання, коли дієвості набуває ініціатива студента, що відбувається завдяки акту самовиховання. Виховання розглядають: як процес цілеспрямованої й свідомо контрольованої соціалізації; як своєрідний механізм управління процесом соціалізації, ідеальною метою якої є людина, яка відповідає соціальним вимогам й одночасно протистоїть негативним тенденціям у розвитку суспільства, життєвим обставинам, що гальмують розвиток її індивідуальності.

Мета статті: розглянути форми та методи, закономірності та принципи організації виховної роботи у Будівельному коледжі ЖНАЕУ.

Виклад основного матеріалу. У процесі підготовки спеціаліста важливо не лише озброїти його фаховими знаннями, вміннями та навичками професійної діяльності, а й сформувати у нього відповідний світогляд, моральні, правові, трудові, естетичні та інші якості особистості. Ефективність виховної роботи значною мірою залежить від правильно вибудованого процесу виховання, продуманого вибору форм і методів його реалізації [2].

Основою усієї системи виховання в Україні є національна ідея, яка відіграє роль об'єднуючого, консолідуючого фактора в суспільному розвитку, спрямованого на вироблення життєвої позиції людини, становлення її як особистості, як громадянина своєї держави.

Головною метою виховання у Будівельному коледжі Житомирського національного агроекологічного університету (далі Будівельний коледж ЖНАЕУ) є формування гармонійно та всебічно розвиненої особистості, підготовленої до ініціативної соціальної та професійної діяльності в сучасному суспільстві, особистості, здатної сприймати й примножувати його цінності. Мета виховання визначає його зміст, методи та засоби, оптимальна дія яких має забезпечити очікуваний результат.

Виховний процес у Будівельному коледжі ЖНАЕУ спрямований на дорослу людину. Тому з погляду гуманістичної педагогіки його основним завданням є створення умов для саморозвитку, самовираження і самореалізації особистості. Викладач має не лише передавати студентові знання і професійні уміння, а й прилучати його до певної культури, розвиток і відтворення якої передбачають живе спілкування [2].

Важливого значення набуває розуміння форм та методів, закономірностей та принципів організації виховної роботи.

Підтримуючи думку І. Зайченко, ми вважаємо, що форми виховної роботи – це варіанти організації конкретного виховного процесу [3]. З цієї точки зору важливим є розуміння ознак класифікації форм виховної роботи (див. табл. 1).

Таблиця 1

Форми виховної роботи, які застосовуються у Будівельному коледжі ЖНАЕУ

Ознака	Форми виховної роботи
За видом діяльності	ігрові (спортивні змагання, вікторини, ділові ігри)
	комунікативні (дискусії, диспути, форуми, конференції, години спілкування)
	трудові (чергування по коледжу, доглядання за ділянкою, виготовлення сувенірів, композицій)
	навчальні (олімпіади, інтелектуальні турніри та конкурси, лекторії)
	групові (гуртки, студії, походи тощо)
	колективні (екскурсії, походи, виховні години)
	масові (конкурси, виставки, фестивалі тощо)
За часом та ступенем тривалості	одноразові заходи (зустріч-бесіда, акція, тематичне свято)
	продовжані, постійно діючі (лекторії з певної тематики, тренінги, семінари)
За кількістю і місцем проведення	стаціонарні одноразові та багаторазові (в постійній аудиторії коледжу)
	пересувні (одноразові в різних аудиторіях коледжу)
	циклічні (багаторазово в різних приміщеннях закладу)
	виїзні (за межами коледжу – одноразово та багаторазово)
За умовами здійснення	екстрені (індивідуальне спілкування, заохочувальне висловлювання)
	оперативні (зустріч-бесіда, лінійка)
	звичайні (навіювання, переконання)

За характером комунікації	усні (бесіда, діалог, настанова, спонування)
	письмові (характеристика, оголошення)
	інтернет-зв'язок (листування, спілкування on-line)
За будовою	прості (бесіда, дискусія, диспут, круглий стіл)
	складні (свято за окремим сценарієм, рольова гра-тренінг, інші види складних творчих ігор, фестиваль, ярмарок тощо)

Так як, вихований процес покликаний забезпечувати засвоєння студентами загальнолюдських цінностей, розкрити творчий потенціал їхньої особистості, сформувати в них міцні моральні переконання й активну громадянську позицію, то такі функції припускають розв'язання ряду конкретних завдань, які легше вирішити, озброївшись арсеналом методів. Таких як: акваріум, алфавіт, асоціація, вивчення суперечливих проблем, відеометод, вправа, дискусія, етична бесіда, інтелектуальні ігри, лекція, мозковий штурм тощо [4].

Метод виховання – спосіб взаємопов'язаної діяльності педагог-студент, спрямованої на формування у студентів певних поглядів, переконань, а також навичок і звичок поведінки [5]. Залежно від функцій, які виконують методи виховання у формуванні особистості, їх поділяють на такі групи: методи формування свідомості, методи формування суспільної поведінки, методи стимулювання діяльності й поведінки, методи контролю й аналізу ефективності виховання (див. табл. 2).

Таблиця 2

Методи виховання, що використовуються у Будівельному коледжі ЖНАЕУ

Метод виховання	Характеристика методу	Методи
Методи формування свідомості	різнобічний вплив на свідомість, почуття і волю з метою формування поглядів і переконань.	словесні методи: бесіда, лекція, диспут і метод прикладу.
Методи формування суспільної поведінки	організація діяльності студентів та формування досвіду суспільної поведінки.	вимога, громадська думка, вправління, привчання, доручення, створення виховуючих ситуацій.
Методи стимулювання діяльності й поведінки	виконують функції регулювання, коригування і	змагання, заохочення і покарання.

	стимулювання поведінки і діяльності студентів.	
Методи контролю й аналізу ефективності виховання	з'ясування результативності конкретних виховних заходів, виховної роботи в конкретному колективі загалом.	педагогічне спостереження, бесіда, опитування, педагогічний експеримент, аналіз результатів діяльності студента.

Отже, організовуючи навчальну діяльність, педагог має внутрішньо проектувати її на процес формування особистості з погляду завдань всебічного, гармонійного виховання: якою мірою навчальний матеріал сприятиме формуванню наукового світогляду студентів; яким чином спеціально організована пізнавальна діяльність студентів впливатиме на їх інтелектуальний розвиток, чи допоможе вона оволодінню методами самостійної пізнавальної праці; як засвоєний навчальний матеріал сприятиме становленню професіоналізму майбутнього фахівця; як впливатиме зміст навчального матеріалу на формування почуттів, переконань, морально-духовних цінностей тощо.

Специфіка виховного процесу у Будівельному коледжі ЖНАЕУ полягає в тому, що він включає в себе формування у студентів професійної спрямованості й основ професійної етики. Організовуючи виховний процес, важливо пам'ятати про умови, які впливають на його результативності, а саме: формування моральних рис особистості відбувається на основі діяльності людини та її міжособистісної взаємодії; співвіднесення зовнішніх впливів з індивідуальними особливостями особистості; знання джерел і рушійних сил її професійного та життєвого самовизначення [6].

На цій підставі важливою складовою процесу виховання у Будівельному коледжі ЖНАЕУ є дотримання наступних закономірностей виховної роботи:

1. Органічний зв'язок виховання із суспільними потребами та умовами виховання. Розвиток суспільства зумовлює зміни, диктує нові потреби і в його виховній системі.

2. Взаємодія у виховному процесі всієї сукупності різноманітних чинників. Виховує все: люди, речі, явища. Серед виховних чинників найвагомішим є людський (роль батьків, педагогів).

3. Опора у виховному процесі на позитивні якості студента, стимулювання його активності, формування позитивних емоцій від досягнутих успіхів.

4. Результати виховання залежать від виховного впливу на внутрішній світ студента, його духовну, емоційну сфери. Виховний

процес має постійно трансформувати зовнішні виховні впливи у внутрішні, духовні процеси особистості.

5. Визначальними у вихованні є діяльність і спілкування. Діяльність – головний фактор єдності свідомості й поведінки. Участь студента у різних видах діяльності забезпечує всебічний розвиток його особистості.

Загальні закономірності виховання обумовлюють принципи виховного процесу у коледжі. Принципи виховання є узагальненою системою вимог, які охоплюють усі аспекти виховного процесу, відображають результати виховної роботи.

Процес виховання у Будівельному коледжі ЖНАЕУ ґрунтується на наступних принципах (див. табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика принципів виховання

Принцип	Характеристика
Цілеспрямованість виховання.	Початком будь-якої діяльності, зокрема виховної, є визначення мети.
Поєднання педагогічного керівництва з ініціативою та самодіяльністю студентів.	Педагогічне керівництво зумовлене недостатнім життєвим досвідом молодої людини, а виховання творчої особистості можливе лише за умови поєднання зусиль викладача з самостійністю, творчістю, ініціативою та самодіяльністю студентів.
Повага до особистості студента, поєднана з розумною вимогливістю до нього.	Виховне значення педагогічної вимогливості полягає в тому, щоб стимулювати або припиняти, гальмувати певні вчинки молодих людей.
Опора на позитивне в людині.	Принцип опори на позитивне в людині ставить серйозні вимоги до організації життєдіяльності студентів, потребує створення здорових стосунків між викладачами та студентами, продуманого змісту навчально-виховних занять, їх форм і методів.
Урахування вікових та індивідуальних особливостей студентів.	Одне із завдань педагога – бачити неповторність, творчу індивідуальність кожної особистості студента, виявляти, розкривати, плекати у неї неповторний індивідуальний талант.
Систематичність і послідовність виховання.	У цьому контексті важливою є послідовність, узгодженість, систематичність, планомірність

	педагогічних впливів, підпорядкованих меті, принципам, завданням, змістові, формам і методам виховної діяльності загалом.
Єдність педагогічних вимог закладу вищої освіти та громадськості.	Розумні, стійкі та єдині вимоги до молоді людини з боку різних соціальних інститутів посилюють педагогічний вплив на неї, підвищують ефективність виховного процесу.
Єдність свідомості й поведінки.	Сутність полягає в тому, щоб світогляд набув для кожного студента суб'єктивного сенсу, став переконанням, поєднанням знань із практичними діями.
Єдність загальнолюдського й національного.	Національна спрямованість виховання передбачає формування поваги до рідної мови, державних символів, розвиток національної свідомості, патріотизму, прищеплення шанобливого ставлення до культурної спадщини, традицій, звичаїв тощо.
Природовідповідність	Враховує багатогранну та цілісну природу людини: анатомо-фізіологічні, психологічні, вікові, генетичні, національні, регіональні особливості.
Культуровідповідність	Передбачає органічний зв'язок із культурним надбанням всього людства, історією свого народу, його мовою, культурними традиціями, народним мистецтвом.
Гуманізація	Створення умов для формування кращих якостей і здібностей студента, джерел його життєвих сил.
Демократизація	Усунення авторитарного стилю виховання, сприйняття особистості студента як вищої соціальної цінності, визнання його права на свободу, розвиток здібностей і реалізацію індивідуальності.
Етнізація	Наповнення виховання національним змістом, спрямованим на формування самосвідомості громадянина, відчуття етнічної причетності до свого народу.

Отже, органічно пов'язані між собою принципи виховання охоплюють усі аспекти цього процесу та спрямовують його на формування людини як цілісної особистості.

Висновки. Розглянувши форми, методи, закономірності та принципи виховання у Будівельному коледжі ЖНАЕУ, можна

стверджувати, що їх реалізація дає позитивні результати лише тоді, коли їх застосовують у гармонійному поєднанні, системно. Таким чином, організація процесу виховання у коледжі потребує постійного вивчення результатів виховної роботи, рівня вихованості студентів, виховних можливостей викладацького складу, громадських організацій, коригування змісту, завдань і методів виховного процесу з метою їх удосконалення.

Список використаних джерел та літератури:

1. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – 5-те вид., доп. і перероб. – Київ, 2007. – 655 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Київ : Академвидав, 2006. – 352 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. посіб. для студентів вищ. пед. навч. закл. / І.В. Зайченко. – Київ : Освіта України, 2008. – 2ге вид. – 528 с.
4. Форми виховної роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/bartosh1990/ss-39181491>
5. Теорія і методика виховного процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://subject.com.ua/psychology/psyho_pedagog/122.html
6. Тернопільська В. І. Довідник з виховної роботи зі студентами / В. І. Тернопільська, Т. В. Коломієць, І. О. Піонтківська. – Тернопіль : Навч. кн.-Богдан, 2014. – 264 с.

Каблов А.

Система воспитательной работы со студентами в Строительном колледже Житомирского национального агроэкологического университета

В статье рассмотрена сущность понятия «воспитание», подаются на рассмотрение формы и методы воспитательной работы, которые используются в Строительном колледже ЖНАЭУ, выявлены закономерности и принципы организации воспитательной работы в колледже.

Kablov A.

System of educator work with students in the Building College of the Zhytomyr national agraeological university

In the article the essence of the concept of "education" is considered, submitted for consideration of the forms and methods of educational work, which are used in Building College of ZNAEU, are revealed, the regularities and principles of organization of educational work in college are revealed.